

ต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา *

A Model of Elderly City Management Khaorooopchang Municipality Muang District Songkhla Province

ศदानนท์ วัตตธรรม¹, ทวีศักดิ์ พุฒสุขชี², พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์³, และ อีรพร ทองชะโชค⁴

Sadanon Wattatham¹, Thaweesak Putsukee², Pornchai Likitthammaroj³,

and Teeraporn Tongkachok⁴

วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ^{1,2},

วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ³,

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ⁴

International College, Thaksin University^{1,2}

Management for Development College, Thaksin University³

Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University⁴

Corresponding Author, E-mail: sadanon.wa@skru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ค้นหาศักยภาพที่นำไปสู่การสร้างต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง 2) ออกแบบต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง และ 3) ประเมินต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง เป็น การวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง จำนวน 6 คน และเครือข่ายคณะกรรมการ จำนวน 9 หน่วยงาน ใช้ แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่ช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 389 คน ใช้แบบ

* ได้รับความเห็นชอบ: 14 พฤศจิกายน 2565; แก้ไขบทความ: 3 มกราคม 2566; ตีพิมพ์: 5 มกราคม 2566

บันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุในพื้นที่ จำนวน 33 คน และใช้แบบประเมินเก็บข้อมูลจากนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพที่นำไปสู่การสร้างต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ได้แก่ นโยบายด้านคุณภาพชีวิตของผู้บริหาร มีความชัดเจน รวมทั้งได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งและมีความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันไปในการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ ในขณะที่ยังมีข้อจำกัดทางด้านการจัดสรรงบประมาณยังไม่ครอบคลุม ขาดระบบเทคโนโลยีของเมือง และขาดระบบและกลไกในการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดการหรือแก้ปัญหาให้ผู้สูงอายุทุกระดับ 2) ต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง ได้แก่ การปรับปรุงที่อยู่อาศัยไปจนถึงถนนหนทาง และสวนสาธารณะ การจ้างงานและอบรมอาชีพ การจัดกิจกรรมทางสังคมให้ครอบคลุมทุกกลุ่มวัย และการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุทั่วทั้งพื้นที่ ซึ่งดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการ และ 3) ประเมินต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง พบว่า เหมาะสมทุกด้าน โดยสามารถนำผลที่เกิดขึ้นไปกำหนดเป็นแนวทางการจัดการเมืองผู้สูงอายุให้กับผู้บริหารท้องถิ่นอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การจัดการ; เมืองผู้สูงอายุ; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research had been conducted under 3 objectives, which are: identification of local potentials as factors for creating an elderly city management model in Khaorooopchang Municipality; designation of the elderly city management model; and verification of functionality of the created model. It is action research being conducted, applying a number of research instruments, inclusively: semi-structure interviews with 6 administrators and municipal officers; working team of 9 organizations network; questionnaires addressed to 389 habitants of over 50 years aged; recorded meeting discussion of 33 elderly persons; and evaluation guideline to verify the model to be assured by 5 invited academics and experts.

The research's findings are, as following. 1) identification of local potentials as factors for creating an elderly city management model in Khaorooopchang Municipality, they are: quality of life policy to implement of executives is clearly, collaboration from strong network partners with different expertise in organizing activities for the elderly. While there are still restrictions on budget allocation that have not yet been distributed, the lack of technology in the city, and the lack of systems and mechanisms to coordinate with relevant agencies to manage or solve problems for the elderly at all levels. 2) It consists the 4 necessary tasks to implement in action for having the Model of Elderly City Management been successful, they are included- renovation of housing to roads and park, employment and vocational training, social activities to cover all age groups, and health check-ups for the elderly throughout the area. All mentioned tasks shall be geared by the Committee. 3) The above-developed model had been verified the four proposed tasks in action were considered appropriate by them. The results can be used to formulate a guideline for managing the elderly city for local administrators appropriately.

Keywords: management; elderly city; local government organization

1. บทนำ

สังคมผู้สูงอายุ (Aged Society) เป็นกระแสที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากสัดส่วนโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลง โดยกลุ่มคนที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป เริ่มกลายเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของสัดส่วนประชากรทั้งหมด ทางองค์การสหประชาชาติ ได้ประเมินสถานการณ์ไว้ว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2544-2643 จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ จากการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ โดยสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 12.3 ในปี พ.ศ. 2558 เป็นร้อยละ 13.8 ในปี พ.ศ. 2563 หรือประมาณ 7,758 ล้านคน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) เช่นเดียวกับ Duch, Berrone, & Richart (2017) ที่กล่าวถึงสถานการณ์ของประชากรโลก พบว่า ในปี พ.ศ. 2560 มีผู้สูงอายุ

จำนวน 962 ล้านคน และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าในปี พ.ศ. 2593 และเพิ่มขึ้นเป็นสามเท่าในปี พ.ศ. 2643 และมากกว่าครึ่งหนึ่งหรือประมาณร้อยละ 57 ของผู้สูงอายุทั้งหมด จะอาศัยอยู่ในเมือง โดยเฉพาะในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 70 ภายในปี พ.ศ. 2593 นอกจากนี้ Lee (2004) ได้คาดการณ์จำนวนประชากรในช่วงปี พ.ศ. 2542-2623 พบว่า การพึ่งพาระหว่างกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 65 ปีขึ้นไป กับกลุ่มวัยทำงาน อายุระหว่าง 20-64 ปี จะมีสูงถึงร้อยละ 95 ซึ่งนับว่าเป็นตัวเลขที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับภาวะการเกิดและการตายที่ลดลง

ความท้าทายที่สำคัญในการจัดการหรือดูแลผู้สูงอายุในปัจจุบันนั้น เป็นไปตามผลการประชุมสมัชชาระดับโลกว่าด้วยผู้สูงอายุ ครั้งที่ 2 (The 2nd World Assembly on Aging) ณ กรุงมาดริด ประเทศสเปน ในปี พ.ศ. 2545 ว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ (The Madrid International Plan of Action on Aging) ที่ได้กำหนดประเด็นท้าทายในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ได้แก่ การสร้างหลักประกันด้านรายได้ การส่งเสริมและขยายโอกาสในการทำงาน การสร้างและพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว โดยมุ่งเน้นที่จะสร้างและพัฒนากลไกต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งในระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติ ทั้งในเขตเมือง และในระดับท้องถิ่น การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและปลอดภัยในที่สาธารณะ และการเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลด้านคุณภาพชีวิตอย่างครอบคลุมทุกด้าน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2561)

เทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกิ่งเมืองกิ่งชนบท แต่เริ่มมีการขยายตัวของเมืองเพิ่มสูงขึ้นและมีแนวโน้มกลายเป็นเมืองขนาดใหญ่ในอนาคต ความโดดเด่นของเมืองเขารูปช้างอาจกล่าวได้ว่าเป็นเมืองแห่งการศึกษาซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยหลายแห่งในพื้นที่ เป็นเมืองย่านการค้าและโรงงานอุตสาหกรรม เป็นเมืองที่พักอาศัย อีกทั้งยังเป็นเมืองที่ตั้งของหน่วยงานราชการที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้มีประชากรที่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ที่มีความหลากหลายแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มนักศึกษา กลุ่มข้าราชการ กลุ่มข้าราชการเกษียณ กลุ่มที่ย้ายถิ่นฐานชั่วคราวเพื่อเข้ามาประกอบอาชีพ และกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอย่างถาวร ซึ่งความหลากหลายของจำนวนประชากรตามที่กล่าวมานี้ ได้รวมไปถึงประชากรที่เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งมีจำนวน 8,139 คน คิดเป็นร้อยละ 18.9 ของจำนวนประชากรทั้งหมด จำนวน 42,972 คน (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2564) (เทศบาลเมืองเขารูปช้าง, 2564)

เทศบาลเมืองเขารูปช้าง ได้มีการจัดบริการสาธารณะในการดูแลผู้สูงอายุมาแล้วในระดับหนึ่ง แต่ยังคงมีข้อจำกัดในการดำเนินงาน กล่าวคือ มีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 20.0 เท่านั้นที่ได้รับการดูแล ในด้านของการจัดการยังคงแยกส่วนระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ขาดการสร้างรายได้หรือการจ้างงานผู้สูงอายุในพื้นที่ การออกแบบที่พักอาศัยยังไม่มีรูปแบบเพื่อรองรับผู้สูงอายุ สภาพเมืองยังไม่เอื้ออำนวยต่อความการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ รวมถึงประเด็นที่สำคัญคือ ผู้สูงอายุยังขาดการมีส่วนร่วมในการออกแบบการใช้ชีวิตในเมืองด้วยตัวเอง ทั้งหมดนี้ ยังคงเป็นความจ้อยและความท้าทายของเทศบาลที่ต้องจัดบริการสาธารณะให้ครอบคลุมทุกมิติ และสร้างเครือข่ายการทำงานที่มีความหลากหลายในทุกภาคส่วน จึงนำไปสู่การศึกษาวิจัยเรื่อง ต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อสร้างแนวทางการจัดการสู่การเป็นเมืองผู้สูงอายุที่สมบูรณ์อย่างยั่งยืนในมิติของการจัดการเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อค้นหาศักยภาพที่นำไปสู่การสร้างต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
2. เพื่อออกแบบต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
3. เพื่อประเมินต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) ที่มุ่งจะนำผลที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติ พัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (research and development) โดยอาศัยวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยผลการวิจัยที่ได้จะอยู่ในรูปแบบข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางดำเนินการที่ทางเทศบาลสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในอนาคต ซึ่งสามารถสรุปวิธีดำเนินการวิจัย ได้ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 วิธีดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์	ประเด็น/ตัวแปร	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เครื่องมือ	วิเคราะห์ผล
1. ค้นหา ศักยภาพ ที่นำไปสู่การ สร้างต้นแบบ การจัด การเมือง ผู้สูงอายุ เทศบาลเมือง เขารูปช้าง	1. การวิเคราะห์ SWOT สภาพแวดล้อมการจัดการเมือง ผู้สูงอายุ ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค 2. แนวทางการจัดการเมือง ผู้สูงอายุ ได้แก่ การวางแผน การ จัดองค์กร การนำของผู้มีอำนาจ และ การควบคุม 3. แนวทางการสร้างต้นแบบเมือง ผู้สูงอายุ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ 4. ระดับความต้องการของ ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีต่อการจัด การเมืองผู้สูงอายุ ได้แก่ โครงสร้าง พื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคม และ สุขภาพ	ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ของเทศบาลเมืองเขารูป ช้าง จำนวน 6 คน และ 2) เครือข่ายคณะทำงานของ เทศบาลเมืองเขารูปช้าง และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 9 หน่วยงาน โดย ทั้งหมดใช้วิธีการกำหนด ผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะ เจาะจง 2) กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ใน กลุ่มช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป ในเขตเทศบาล จำนวน 389 คน โดยสุ่มจาก ประชากร จำนวน 14,442 คน ด้วยสูตรของ Yamane (1973)	แบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้าง แบบสอบถาม ที่มี ค่าดัชนีความ สอดคล้องมากกว่า 0.50 ขึ้นไป ทุกข้อ และมีค่าความ เชื่อมั่นเท่ากับ 0.97	วิเคราะห์เชิง เนื้อหา ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
2. ออกแบบ ต้นแบบการ จัดการเมือง ผู้สูงอายุ เทศบาลเมือง เขารูปช้าง	การจัดการเมืองผู้สูงอายุ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ	กลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ เทศบาลเมืองเขารูปช้าง โดย ใช้วิธีการเปิดโอกาสให้ ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่สนใจใน การเข้าร่วม จำนวน 33 คน	แบบบันทึกการ ประชุมเชิง ปฏิบัติการ	วิเคราะห์เชิง เนื้อหา

วัตถุประสงค์	ประเด็น/ตัวแปร	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เครื่องมือ	วิเคราะห์ผล
3. ประเมิน ต้นแบบการ จัดการเมือง ผู้สูงอายุ เทศบาลเมือง เขารูปช้าง	การจัดการเมืองผู้สูงอายุ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ	กลุ่มนักวิชาการหรือ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการ จัดการ เมืองผู้สูงอายุ และ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จำนวน 5 คน	แบบประเมิน	ค่าดัชนีความ สอดคล้อง

4. สรุปผลการวิจัย

1. ศักยภาพที่นำไปสู่การสร้างต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมือง เขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

จากผลที่เกิดขึ้นสามารถสรุปศักยภาพที่นำไปสู่การสร้างต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุ
เทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยแยกออกเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส
และอุปสรรค ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ศักยภาพที่นำไปสู่การสร้างต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง

SWOT	สภาพแวดล้อม สำหรับการจัดการ เมืองผู้สูงอายุ	แนวทาง การจัดการเมือง ผู้สูงอายุ	แนวทางการสร้าง ต้นแบบเมือง ผู้สูงอายุ	ระดับความ ต้องการต่อการจัด การเมืองผู้สูงอายุ	สรุปศักยภาพ การสร้างต้นแบบ เมืองผู้สูงอายุ
จุดแข็ง	ผู้บริหารมีนโยบาย ที่จะส่งเสริมหรือ พัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการสร้างการมี ส่วนร่วมกับภาคี เครือข่ายในการ ร่วมกัน	ผู้บริหารเปิดโอกาส ให้บุคลากรของ เทศบาลและ หน่วยงานภาคี เครือข่ายเข้าร่วม เสนอและร่วม ขับเคลื่อน	การจัดกิจกรรม เพื่อผู้สูงอายุ ในพื้นที่อย่าง ต่อเนื่องจนเกิด การศึกษาดูงาน จากหน่วยงาน ภายนอก	การยกระดับ กิจกรรมทางสังคม ให้ได้มาตรฐาน ครอบคลุมทุกกลุ่ม วัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18)	ผู้บริหารเทศบาล มีนโยบายและ แนวทางเพื่อ ยกระดับเมือง สู่เมืองผู้สูงอายุ ด้วยผู้สูงอายุเอง

SWOT	สภาพแวดล้อม สำหรับการจัดการ เมืองผู้สูงอายุ	แนวทาง การจัดการเมือง ผู้สูงอายุ	แนวทางการสร้าง ต้นแบบเมือง ผู้สูงอายุ	ระดับความ ต้องการต่อการจัด การเมืองผู้สูงอายุ	สรุปศักยภาพ การสร้างต้นแบบ เมืองผู้สูงอายุ
จุดอ่อน	งบประมาณ ทางด้านสูงอายุ ค่อนข้างจำกัด และ การส่งเสริมการจ้าง งานผู้สูงอายุใน สถานประกอบการ ค่อนข้างน้อย	การจัดสรร งบประมาณตามราย หัวผู้สูงอายุเพื่อให้ ทั่วถึงและเพียงพอ ต่อการจัดกิจกรรม และสวัสดิการต่าง ๆ	ขาดการจัดการ พื้นที่สาธารณะ การจัดกิจกรรม เชิงรุก และ ขาดเทคโนโลยี เพื่อการรักษา ความปลอดภัย	การสร้างกองทุน ทางการเงินและ ส่งเสริมกิจกรรม ทางเศรษฐกิจของ ผู้สูงอายุ อยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00)	การจัดสรร งบประมาณ ไม่ครอบคลุม ผู้สูงอายุทั้งหมด และขาดระบบ เทคโนโลยีของ เมือง
โอกาส	นโยบาย ระเบียบข้อ กฎหมายจาก หน่วยงานส่วนกลาง ทางด้านผู้สูงอายุ ค่อนข้างชัดเจน	ศักยภาพของ หน่วยงานภาคี เครือข่ายและภาค ประชาชน ที่พร้อมเข้าร่วม ดำเนินงานทางด้าน ผู้สูงอายุ	ความร่วมมือจาก หน่วยงานภาคี เครือข่ายและ ประธานชมรม ผู้สูงอายุ	กิจกรรมด้านสุขภาพ ที่หลากหลายโดย ความร่วมมือจาก หน่วยงานภาคี เครือข่าย อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.33)	หน่วยงานภาคี เครือข่ายที่ เข้มแข็งและร่วม เป็นพันธมิตรที่ดี ร่วมสร้างเมือง ผู้สูงอายุ
อุปสรรค	การแพร่ระบาดของ โรคโควิด-19 ที่ไม่ สามารถจัดกิจกรรม ได้ และการเข้าถึง เทคโนโลยีมีเพียง ผู้สูงอายุบางกลุ่ม	หน่วยงานภาคี เครือข่ายยังไม่ได้มี บทบาทในการร่วม ประเมินผลกิจกรรม ผู้สูงอายุอย่างเต็มที่	สถานประกอบ การในพื้นที่ยังไม่มี การจ้างงาน ผู้สูงอายุมาก เท่าที่ควร	การประสาน งาน หรือการสนับสนุน จากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องทางด้านที่ อยู่อาศัยค่อนข้าง ล่าช้า อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.16)	การสร้างระบบ และกลไกในการ ประสาน ส่งต่อ และร่วมรับผลที่ เกิด

2. ต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

2.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประเด็นสำคัญสำหรับการออกแบบเมืองผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประเด็นที่สำคัญคือการตรวจสอบสภาพบ้านพักอาศัยของผู้สูงอายุ โดยช่างมีอาชีพและได้รับการรับรองจากเทศบาลเป็นประจำ รวมทั้งเทศบาลประสานหรือแจ้งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือ มีการปรับปรุงทางเดินเท้าสาธารณะ ให้เป็นรูปแบบทางลาด การสร้างราวจับบริเวณทางเดินบันได หรือการจัดทำห้องน้ำสาธารณะหรือที่พักในบางจุดบนเส้นทางหลักของเมืองให้กับผู้สูงอายุได้ใช้บริการ รวมถึง การสร้างช่องทางพิเศษในการให้บริการผู้สูงอายุตามหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนการวางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของเมืองเพื่อรองรับการดำเนินชีวิตในยุคดิจิทัล และการสร้างระบบรักษาความปลอดภัยในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินตั้งแต่ในบ้านพัก ตลอดจนถึงย่านชุมชนหลักของเมือง

2.2 ด้านเศรษฐกิจ ประเด็นสำคัญสำหรับการออกแบบเมืองผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ด้านเศรษฐกิจ ประเด็นที่สำคัญคือการให้ความรู้ในการสร้างอาชีพ การส่งเสริมทักษะฝีมือแรงงาน มีการจ้างงานที่เหมาะสมทั้งในหน่วยงานภาครัฐและสถานประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่ มีการสร้างช่องทางหรือพื้นที่จำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์จากผู้สูงอายุ จัดตั้งกองทุนกู้ยืมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ โดยบริหารกองทุนด้วยผู้สูงอายุและกำกับดูแลด้วยเทศบาลและผู้เชี่ยวชาญทางการเงิน ตลอดจนวางแผนทางการเงินและสร้างกองทุนสำรองเลี้ยงชีพผู้สูงอายุ โดยเริ่มสะสมเงินในกองทุนตั้งแต่วันก่อนเกษียณอายุ เพื่อเป็นเงินทุนที่ใช้จ่ายในยามจำเป็นของตนเองเมื่อก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุในอนาคต

2.3 ด้านสังคม ประเด็นสำคัญสำหรับการออกแบบเมืองผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ด้านสังคม ประเด็นที่สำคัญคือ การจัดกิจกรรมสาธารณะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายรูปแบบ ทั้งทางด้านศาสนา การให้ความรู้ การพัฒนาอาชีพ การกีฬา ดนตรี การละเล่น และนันทนาการ จัดทำเป็นปฏิทินกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุประจำปีของแต่ละหมู่บ้านอาจหมื่นเวียนในแต่ละเดือน เพื่อสร้างกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองและเกิดการแลกเปลี่ยนเข้าร่วมกิจกรรมระหว่างชมรม รวมทั้งจัดระบบการบริหารชมรมที่เกิดจากมีส่วนร่วมทั้งจากผู้สูงอายุ เทศบาล และเครือข่ายการทำงานต่าง ๆ สร้างความรู้ในการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศอย่างถูกต้องให้แก่ผู้สูงอายุ ตลอดจนพัฒนาช่องทางออนไลน์หรือแอปพลิเคชันสำหรับการใช้งานที่จำเป็นของผู้สูงอายุ และเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับทางเทศบาล และระหว่างผู้สูงอายุในพื้นที่

2.4 ด้านสุขภาพ ประเด็นสำคัญสำหรับการออกแบบเมืองผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ด้านสุขภาพ ประเด็นที่สำคัญคือ การพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพที่มีมาตรฐาน ทันสมัย และบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่ผู้สูงอายุทุกคนตามแต่ละหมู่บ้านหมุนเวียนกันไปตลอดทั้งปี จัดสร้างสวนสุขภาพที่รองรับผู้สูงอายุในจุดต่าง ๆ ของพื้นที่ สำหรับการออกกำลังกาย การพักผ่อนหย่อนใจ จัดการและควบคุมเรื่องอาหารปลอดภัยจากกลุ่มเนื้อสัตว์ และผัก ที่นำมาขายในตลาดสดของชุมชน ที่ต้องถูกสุขลักษณะและเพาะปลูกโดยวิถีทางธรรมชาติ ตลอดจน จัดกิจกรรม “ศูนย์บริหารสัจจร” โดยให้เทศบาลร่วมกับภาคีเครือข่ายลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุตามบ้าน เสริมจากการจัดกิจกรรมดูแลสุขภาพประจำปีของเทศบาล

3. การประเมินต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ผลการประเมินต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่า ต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสุขภาพ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 ซึ่งมากกว่า 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความเหมาะสมในทุกด้าน โดยทางเทศบาลต้องยกระดับศักยภาพของเจ้าหน้าที่หรือสร้างเครือข่ายการทำงานที่ให้ครอบคลุมทุกมิติของการจัดการเมืองผู้สูงอายุ มีการสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุเพื่อให้ทราบถึงความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และการกำหนดนโยบาย ค่าเป้าหมายที่สะท้อนถึงความสำเร็จในการจัดการเมืองที่ชัดเจน ซึ่งทั้งหมดเป็นข้อจำกัดที่เทศบาลต้องเร่งดำเนินการเพื่อนำไปสู่ศักยภาพของการจัดการเมืองอย่างเหมาะสม

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ศักยภาพที่นำไปสู่การสร้างต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

1.1 จุดแข็งของเทศบาล จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารเป็นหัวใจหลักที่ให้ความสำคัญกับการจัดการเมืองผู้สูงอายุ เห็นได้จากนโยบายที่ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องของผู้บริหารทุกชุด รวมไปถึงการบูรณาการทำงานร่วมกันของบุคลากรในแต่ละกองและแต่ละฝ่าย จึงทำให้การจัดการผู้สูงอายุสามารถดำเนินการได้ทั้งด้านสวัสดิการ การศึกษา สุขภาพ และความปลอดภัย โดยมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Novak (2012) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้สูงอายุควรได้รับผลจากการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ของภาครัฐ ทั้งทางด้านความปลอดภัยทางสังคม การรักษาพยาบาล และกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น

1.2 ข้อจำกัดหรือจุดอ่อนของเทศบาล ยังคงเป็นเรื่องของงบประมาณที่จะต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อนำไปจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นไปตามหลักการสำคัญในแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2561 - 2565 ที่กล่าวถึง การจัดสรรงบประมาณว่า ค่าใช้จ่ายและงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุมีแนวโน้มมากขึ้น ดังนั้น การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคเป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น ๆ อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ขวัญชนก ทองปาน (2559) ที่พบว่า ปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงวัย ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ ปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาการบริหารจัดการ ปัญหาการจัดหาวัสดุ/อุปกรณ์ รวมไปถึงความรู้ความสามารถหรือความเป็นวิชาชีพทางด้านผู้สูงอายุของบุคลากรที่ยังคงมีไม่เพียงพอ รวมถึงการพัฒนาาระบบของเทคโนโลยีสารสนเทศของเมืองที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรในการจัดการเมืองผู้สูงอายุ สำหรับโอกาสในการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีความเข้มแข็งเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องของการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงภาคประชาชนที่ขับเคลื่อนโดยศูนย์ผู้สูงอายุและชมรมผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ส่งผลทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลในการดูแลผู้สูงอายุสามารถจัดการได้อย่างต่อเนื่อง ถือเป็นการสร้างเครือข่ายการทำงานในลักษณะของการประสานพลัง

(synergy) โดยการใช้ศักยภาพหรือบทบาทหน้าที่ของแต่ละภาคส่วนเข้ามาเติมเต็มมิติของการจัดการเมืองผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Shafritz, Russell, & Borick (2009) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายและกลไกการดำเนินงานซึ่งมีอิทธิพลระหว่างรัฐบาลกลางไปยังรัฐบาลท้องถิ่นแต่ละระดับตามแต่ละที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ โดยมีความสัมพันธ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ งบประมาณ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์และอื่นๆ โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้ทั้งแนวดิ่ง (vertical) จากหน่วยงานระดับบน ได้แก่ หน่วยงานระดับภูมิภาค และจังหวัด ไปจนถึงระดับพื้นที่ ได้แก่ หน่วยงานระดับท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาชนในพื้นที่ รวมถึงแนวนราบ (horizontal) ได้แก่ ความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3 อุปสรรค ในการจัดการเมืองผู้สูงอายุ ในเรื่องของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมา ทำให้กิจกรรมหลายอย่างหยุดชะงัก และไม่ครอบคลุมทั้งพื้นที่ ซึ่งเทศบาลควรจะดำเนินการเชิงรุกในการจัดกิจกรรมเพื่อให้เข้าถึงตามแต่ละหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น จากเดิมที่จัดกิจกรรมในลักษณะของการรวมกลุ่มบริเวณพื้นที่กลางของเทศบาล รวมทั้งควรจัดกิจกรรมที่มีความแปลกใหม่และทันกับสภาพการณ์ปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น เช่น การส่งเสริมอาชีพ การจ้างงาน หรือการสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐานของเมืองเพื่อรองรับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณัชพล บดิการ (2559) ที่พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดคือเรื่องการเดินทางเข้าร่วมกิจกรรม ความต้องการเพิ่มเบี้ยยังชีพ การหาตลาดรองรับในการสนับสนุนอาชีพ และการให้ความสนใจกับสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ตามลำดับ

2. ต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

2.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เป็นปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนสภาพกายภาพของความเป็นเมืองได้อย่างชัดเจน ตั้งแต่บ้านพักที่อยู่อาศัย ไปจนถึงโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะ ทั้งถนน ห้องน้ำ ทางเดินสาธารณะ รถรับส่ง ซึ่งด้วยสภาพพื้นที่ของเทศบาลเมืองเขารูปช้างมีความเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในแต่ละพื้นที่ในเขตเทศบาลอาจมีความแตกต่าง บางพื้นที่ยังต้องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะเรื่องของที่พักอาศัย ในขณะที่บางพื้นที่ต้องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะ ทางเท้า เส้นทางที่เชื่อมต่อระหว่างบ้านและชุมชน รวมทั้งการได้รับบริการลักษณะพิเศษเป็นการเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ สิ่งเหล่านี้เทศบาลเมืองเขารูปช้างต้องสำรวจและจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลประจำปี เพื่อนำไปสู่การจัดทำเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งสอดคล้องกับ Pramitasari & Sarwadi (2015) ที่ได้

ศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนอกสถานที่ของผู้สูงอายุและสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งผลการศึกษาพบว่า สภาพพื้นผิวบนถนนที่ไม่สะดวกต่อการเดิน ห้องน้ำและทางลาดไม่มีราวจับ เป็นต้น ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่ออกไปทำกิจกรรมกิจกรรมข้างนอกด้วยการเดิน โดยไม่ใช่วานพาหนะใด ๆ ดังนั้น การสภาพถนนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการปรับปรุง นอกจากนี้ เทศบาลต้องให้ความสำคัญกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาয়กระตบการสร้างเมืองอัจฉริยะเพื่อรองรับการดำเนินชีวิตของประชาชนในอนาคต เช่น ป้ายบอกทางอัจฉริยะ ระบบสัญญาณจราจรอัจฉริยะ หรือระบบแจ้งเตือนความปลอดภัย เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดถือเป็นสิ่งท้าทายที่สำคัญของการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนของเมือง ในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ICT (Monzon, 2015 อ้างถึงใน สุรศักดิ์ ชะมารัมย์, 2562)

2.2 ทางด้านด้านเศรษฐกิจ ในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้างยังคงมีข้อจำกัดค่อนข้างมาก เนื่องจากกิจกรรมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะการอบรมพัฒนาทักษะอาชีพ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานภาคเอกชนเพื่อสร้างความร่วมมือในการจ้างงาน หรือสร้างอาชีพที่เหมาะสม และช่องทางการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mumford (1961) ที่ได้นิยามว่า เมือง หมายถึง การรวมกลุ่มของกลุ่มคนที่มีจุดประสงค์ร่วมกันในทางเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองในพื้นที่ ซึ่งมีลักษณะทางกายภาพที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของชุมชน ทั้งในด้านการอยู่อาศัย การประกอบอาชีพ และการทำกิจกรรมทางสังคม นอกจากนี้ ผู้สูงอายุในพื้นที่เริ่มให้ความสำคัญกับการสร้างกองทุนสำรองเลี้ยงชีพตั้งแต่ก่อนวัยเกษียณ จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุเริ่มวางแผนการบริหารการเงินของตนเองและครอบครัว เพื่อเป็นเงินทุนที่ใช้จ่ายในยามจำเป็นของตนเอง เมื่อก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุในอนาคต อันเป็นภาพสะท้อนความเป็นเมืองผู้สูงอายุที่ต้องผลักดันกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์, วิรัตน์ ธรรมาภรณ์, ทวีศักดิ์ พุ่มสุขชี, และ ปุณณพัฒน์ ไชยเมล์ (2559) ที่พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนการให้การสงเคราะห์และดูแลผู้สูงอายุ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน ในการเตรียมความพร้อมให้กับวัยแรงงาน ทั้งด้านการออม

2.3 ทางด้านสังคม เป็นมิติของการจัดการที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน เนื่องจากการเป็นกรปฏิสัมพันธ์ การรวมกลุ่ม และการทำกิจกรรมร่วมกัน ได้อย่างสะดวก ซึ่งเทศบาลเมืองเขารูปช้างได้ขับเคลื่อนทางสังคมผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบชัดเจน เห็นได้จากการเปิดโรงเรียนผู้สูงอายุของเทศบาลต่อเนื่องกันเป็นปีที่ 4 โดยมีประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม และ

หน่วยงานภายนอกเข้ามาศึกษาดูงานและถอดบทเรียนความสำเร็จที่เกิดขึ้น ซึ่งเห็นได้ชัดว่าระบบการบริหารจัดการของเทศบาลค่อนข้างประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเติมเต็มความรู้ และกิจกรรมได้อย่างครบวงจร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Rupavijetra, Chompikul, & Rupavijetra (2016) ที่พบว่า เทศบาลเมืองโกเบ มีนโยบาย แผนงาน และการจัดการที่ออกแบบมาสำหรับสังคมผู้สูงอายุ ที่เรียกว่า วิทยาลัย Kobe Senior Citizens ซึ่งมีการจัดหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งทางด้านการศึกษาทั่วไป กีฬา การจัดการสุขภาพสวัสดิการชุมชน และศิลปะ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฏฐจิตตา เทวเลิศสกุล, วณิศา ศิริวรสกุล, และ ชัชสรณ์ รอดยิ้ม (2559) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุ จากภาระให้เป็นพลัง ได้แก่ การจัดกิจกรรมสันทนาการ การเชิญวิทยากร อาจารย์สอนอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และการจัดตั้งชมรม แต่ขณะเดียวกัน เทศบาลเมืองเขารูปช้างควรสร้างกิจกรรมที่เพียงพอเพื่อให้ครอบคลุมและทั่วถึงผู้สูงอายุทุกคนในพื้นที่ อีกทั้งการจัดหาพื้นที่สาธารณะตามแต่ละจุดต่าง ๆ ของเมืองเพื่อรองรับการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุที่หลากหลาย เช่น ลานออกกำลังกาย สวนสุขภาพ พื้นที่นันทนาการ เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุและคนในครอบครัวได้ตลอดเวลา โดยไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแต่กิจกรรมของเทศบาลจัดทำขึ้นเท่านั้น

2.4 ทางด้านสุขภาพ ทางเทศบาลเมืองเขารูปช้าง สามารถจัดการเรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้ตามมาตรฐาน เห็นได้จาก การที่เทศบาลเมืองเขารูปช้างมีบุคลากรที่เป็นพยาบาลวิชาชีพจึงได้นำหลักการดูแลผู้สูงอายุเข้ามาใช้ รวมทั้งพัฒนาระบบแอปพลิเคชันในการเก็บประวัติสุขภาพของผู้สูงอายุไว้เป็นฐานข้อมูลที่สำคัญ แต่ทั้งนี้ เทศบาลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการลงพื้นที่เยี่ยมเยียนผู้สูงอายุตามที่พักอาศัย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการบริการได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงกมล ภูนวล, พัทรินทร์ สิริสุนทร, เสรี พงศ์พิศ, และ ศุภสิทธิ์ พรธมนารุโณทัย (2557) ที่พบว่า ด้านบริการสุขภาพ ประกอบด้วย การส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ มีการกำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมสุขภาพ และนำไปสู่การปฏิบัติ มีการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กมลชนก ภูมิชาติ, ปรีชา สามัคคี, และ ลัญจกร นิลกาญจน์ (2561) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบชุมชนต้นแบบ ที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ซึ่งผลการศึกษา พบว่า พัฒนารูปแบบชุมชนต้นแบบโดยใช้กระบวนการ 4 ด้าน ได้แก่ การดูแลและส่งเสริมผู้สูงอายุด้านสุขภาพกายและจิตใจ ด้านอาหาร และโภชนาการ ด้านการออกกำลังกาย ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

3. การประเมินต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ผลการประเมินต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่า ต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีความเหมาะสมในทุกประเด็น ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสุขภาพ ทั้งนี้ เนื่องจากต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุได้เกิดจากการ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นของผู้สูงอายุในพื้นที่ที่สะท้อนถึงความต้องการ และมุมมองของสภาพ ปัจจุบันที่ยังมีข้อจำกัดในการได้รับบริการที่ไม่เพียงพอส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550) ที่กล่าวถึงแนวคิดของเครือข่ายการทำงาน ในรูปแบบเครือข่ายร่วมปฏิบัติการ (collaborative model) เป็นเครือข่ายการทำงานโดยอาศัย ความร่วมมือในการทำงานของตัวแสดงต่าง ๆ อย่างเข้มข้นและต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ที่ต้องการร่วมกัน มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของตัวแสดงต่าง ๆ ภายในเครือข่าย นอกจากนี้ ต้นแบบดังกล่าวยังได้บูรณาการร่วมกับผลการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการ เมืองผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง ทำให้ต้นแบบที่เกิดขึ้นอยู่บนฐานของความเป็นจริง ที่สามารถขับเคลื่อนเกิดขึ้นได้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กมลชนก ภูมิชาติ, ปรีชา สามัคคี, และ ลัญจกร นิลกาญจน์ (2561) ที่พบว่า ผลการประเมินรูปแบบชุมชนต้นแบบที่เป็น มิตรกับผู้สูงอายุ สามารถนำไปใช้ในการดูแลและส่งเสริมผู้สูงอายุ และเป็นแหล่งเรียนรู้หรือเป็น แบบอย่างการปฏิบัติที่ดีแก่ชุมชนอื่นได้

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถสรุปให้เห็นถึงต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมือง เขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นผลการวิจัยเชิงพัฒนาทางด้านเมืองผู้สูงอายุ ครอบคลุมทั่วทั้งพื้นที่ของเทศบาล โดยมีเทศบาลเมืองเขารูปช้าง เป็นหน่วยงานหลักในการ ดำเนินงาน มีหน่วยงานภาคีเครือข่ายเป็นคณะที่ปรึกษา และมีการจัดตั้งคณะกรรมการ จัดการเมืองผู้สูงอายุที่มาจากตัวแทนผู้สูงอายุในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมและขับเคลื่อน การทำงาน ตั้งแต่กระบวนการวางแผน การกำหนดบทบาทหน้าที่ออกเป็นฝ่ายงานต่าง ๆ บทบาทของผู้นำที่มุ่งเน้นการสร้างการมีส่วนร่วม และการควบคุมติดตามผลการดำเนินงาน โดย ครอบคลุมทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสุขภาพ เพื่อเป็นการ

เตรียมความพร้อมในการจัดการเมืองเพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นในอนาคต ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดในภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1. โครงสร้างต้นแบบการจัดการเมืองผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขารูปช้าง

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองสู่การเป็นเมืองผู้สูงอายุต้นแบบ โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย งบประมาณ โครงสร้างการทำงาน และกิจกรรม เพื่อรองรับการทำงานในอนาคต

1.2 เทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ควรสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และสถานประกอบการภาคเอกชน เพิ่มขึ้น เพื่อให้ครอบคลุมทุกมิติของการจัดการเมืองผู้สูงอายุ ในลักษณะของการความร่วมมือในเชิงการทำงาน การสนับสนุน งบประมาณ การกำหนดแนวปฏิบัติจากหน่วยงานส่วนกลางและภูมิภาค เพื่อให้การดำเนินงานครอบคลุมผู้สูงอายุอย่างทั่วถึงทั้งพื้นที่

1.3 เทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ควรยกระดับการทำงานของศูนย์และชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ให้เข้ามามีบทบาทการดำเนินงานทางด้านผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น เพื่อการขับเคลื่อนเมืองผู้สูงอายุด้วยตัวผู้สูงอายุเอง อันจะสร้างความเป็นเจ้าของและเกิดการสร้างเมืองผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบการจัดการเมืองผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อื่น เพื่อสร้างมาตรฐาน เกณฑ์ หรือตัวชี้วัดที่นำมาสู่การจัดการเป็นเมืองผู้สูงอายุในภาพรวมทั้งประเทศ

2.2 การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเชิงลึกถึงการจัดการเมืองผู้สูงอายุ เช่น ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลของเมือง และการจ้างงานของผู้สูงอายุ เป็นต้น

2.3 การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาบทบาทการทำงานภาคประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุในการขับเคลื่อนกิจกรรมหรือการจัดการเมืองผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก ภูมิชาติ, ปรีชา สามัคคี, และ ลัญจกร นิลกาญจน์. (2561). รูปแบบชุมชนต้นแบบที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ. *อินทนิลทักษิณสาร*, 13(1), 115-131.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2561). *ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ 20 ปี ประจำปี พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- ขวัญชนก ทองปาน. (2559). *การศึกษาโอกาสและอุปสรรคในการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ: ศึกษาเปรียบเทียบจังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา และสุราษฎร์ธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ณัชพล บดีการ. (2559). *ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรก (อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี) ในการดูแลผู้สูงอายุ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ณัฐจิตรดา เทวเลิศสกุล, วณิฎา ศิริวรสกุล, และ ชัชสรณ์ รอดยิ้ม. (2559). แนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลัง กรณีศึกษาเทศบาลนครรังสิต. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 9(1), 529-545.
- ดวงกมล ภูวนาล, พัชรินทร์ สิริสุนทร, เสรี พงศ์พิศ, และ ศุภสิทธิ์ พรธมนารุณภัย. (2557). การพัฒนารูปแบบเมืองผู้สูงอายุอยู่สบาย. *วารสารสุขศึกษา*, 37(126), 82-101.
- เทศบาลเมืองเขารูปช้าง. (2564). *สถิติประชากรพื้นที่ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา*. [เอกสารอัดสำเนา]. สงขลา: เทศบาลเมืองเขารูปช้าง.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2550). *เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: ซีโน ดีไซน์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง (พ.ศ. 2560 - 2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์, วิรัตน์ ธรรมาภรณ์, ทวีศักดิ์ พุฒสุขชี, และ ปุณณพัฒน์ ไชยเมล์. (2559). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุไทย. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 9(1), 121-127.

สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2562). *ประเด็นร่วมสมัยทางนโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ*. กรุงเทพฯ: โฟร์เพช.

Duch, A. I., Berrone, P., & Richart, J. E. (2017). Ageing in the city: Can metropolises contribute to better senior living?. Retrieved from <https://blog.iese.edu/cities-challenges-and-management/2017/10/25/ageing-in-the-city-can-metropolises-contribute-to-better-senior-living/>

Lee, R. (2004). Quantifying our Ignorance: Stochastic Forecasts of Population and Public Budgets. Retrieved from https://escholarship.org/content/qt5mn0r8gk/qt5mn0r8gk_noSplash_3ddcd7d70d5c4f1f4062ffb6feb4fa80.pdf

Mumford, L. (1961). *The City in History: Its Origins, its Transformations, and its Prospects*. London: Penguin Book.

Novak, M. (2012). *Issues in Aging*. (3rd ed.). New York, NY: Pearson.

Pramitasari, D. & Sarwadi, A. (2015). A study on elderly's going out activities and environment facilities. *Procedia Environmental Sciences*, 28(2015), 315-323.

Rupavijetra, P., Chompikul, J., & Rupavijetra, P. (2016). Management of aging society in Kobe, Japan. *Journal of Public Health and Development*, 14(2), 61-75.

Shafritz, J. M., Russell, E. W., & Borick, C. P. (2009). *Introducing Public Administration*. (6th ed.). New York, NY: Pearson.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York, NY: Harper and Row.